

Joanna Łuczyńska

Olimpiada Literatury i Języka Polskiego

Biuletyn Polonistyczny 21/2 (68), 84-87

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

i uniwersytetów. Zwłaszcza że doktoranci delegowani przez uczelnie są objęci niejako podwójnym systemem odpowiedzialności – wobec Instytutu, ale także wobec macierzystej placówki, która studia finansowała i udzielała na nie urlopu. Sprzyja to bardziej poważnemu stosunkowi do pracy i zobowiązań terminowych.

Piętnaście już otwartych przewodów doktorskich, dziesięć dalszych oczekujących na otwarcie – to liczby poważne, dające pojęcie o pracy kształceniowej, którą Instytut prowadzi, i o wysiłku dydaktycznym, jaki wkładają w nią nasi pracownicy. W ciągu tych pięciu lat studia doktoranckie zaważyły poważnie na budżecie czasowym uczonych z IBL, zwłaszcza tych obciążonych kilkoma promotorstwami i obowiązkiem cyklicznych prac seminaryjnych. Jednakże każdy uzyskany doktorat, każda nowa praca na dobrym poziomie – a o ten wysoki poziom staramy się bardzo – zwracają nam poniesione koszty i utwierdzają w nas przekonanie o sensowności studiów doktoranckich.

Doc. dr hab. Alina Witkowska

OLIMPIADA LITERATURY I JĘZYKA POLSKIEGO

Jedną z ważnych form działalności dydaktyczno-popularyzatorskiej Instytutu Badań Literackich jest opieka nad Olimpiadą Literatury i Języka Polskiego – konkursem polonistycznym dla młodzieży szkół średnich. Celem Olimpiady – powołanej z inicjatywy Instytutu zarządzeniem Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 20 maja 1970 r. – jest pobudzanie zainteresowań młodzieży szkolnej literaturą, przygotowanie merytoryczne uczniów do studiów polonistycznych, wynajdywanie najzdolniejszych przyszłych badaczy-literaturoznawców, ingerencja – poprzez wskazówki problemowo-bibliograficzne – w styl pracy szkoły, zarówno od strony treści nauczania, jak rozwiązań metodycznych. Przystąpienie szkoły do Olimpiady w wielu wypadkach stwarza szansę rozszerzenia sztyw-

nych ram programowych o nową problematykę i – co się z tym wiąże – konieczność wykorzystania nowych, trafniejszych metod dydaktycznych¹.

Jednostką nadrzędną, corocznie koordynującą przebieg zawodów, jest działający przy Instytucie Badań Literackich Komitet Główny Olimpiady, w którego skład wchodzi pracownicy naukowcy IBL, pracownicy naukowo-dydaktyczni uniwersytetów i wyższych szkół pedagogicznych, nauczyciele, przedstawiciele kuratoriów i Ministerstwa Oświaty i Wychowania. Pierwszym przewodniczącym Komitetu był do roku 1974 prof. Kazimierz Wyka. Po jego śmierci funkcję tę objął prof. Mieczysław Klimowicz. Komitet Główny określa każdorazowo profil tematyczny konkursu poprzez opracowanie i ustalenie obowiązującej listy lektur, zestawu zagadnień do samodzielnego opracowania przez kandydatów, tematów eliminacji centralnych oraz wskazówek bibliograficznych ułatwiających pracę uczniom i nauczycielom².

W ciągu siedmiu lat trwania Olimpiady (I – rok szk. 1970/71, VII – rok szk. 1976/77) w pracach nad określeniem jej kształtu merytorycznego i w czuwaniu nad przebiegiem eliminacji na szczeblu centralnym uczestniczyli z ramienia Instytutu najwybitniejsi specjaliści.

Przez cały ten czas ogólne zasady formalno-organizacyjne konkursu nie uległy zasadniczym zmianom, choć przeprowadzane są systematycznie korekty i uzupełnienia dotyczące wymagań merytorycznych stawianych kandydatom oraz form sprawdzania ich wiedzy. Zawody przebiegają w formie trzystopniowych eliminacji: eliminacje wewnętrzne (I stopnia) są podstawą uczestnictwa w eliminacjach okręgowych (II stopnia), te z kolei kwalifikują uczestników do udziału w zawodach centralnych. Wymagania merytoryczne obejmują problematykę historyczno- i teoretycznoliteracką, zagadnienia językowe, orientację w bieżących zjawiskach życia kulturalnego, sprawność w samodzielnej pracy z tekstem literackim. W pierwszym trzyleciu (1971–1973) założeniem było traktowanie wiedzy objętej programem szkolnym jako obowiązującej normy – umiejętności wykraczające poza tę normę nagradzano jako "punkty dodatkowe". Przebieg zawodów na wszystkich szczeblach nie odbiegał więc od trybu pracy w szkole. Od roku 1974 wprowadzono dość istotne zmiany:

dotychczas obowiązujący system sprawdzania przygotowania kandydatów (wypracowanie na wybrany temat i odpowiedzi na zadawane pytania) zastąpiono formą, która zakładała nie tyle "przepytanie", ile sprawdzenie poprawności w problematyzowaniu wiadomości i umiejętności samodzielnego, wykraczającego poza schematy szkolne, myślenia³. Przeprowadzone przez organizatorów imprezy korekty merytoryczne przebiegu zawodów wskazują intencję traktowania Olimpiady jako formy kształcenia, treningu intelektualnego, możliwości naukowego kontaktu z dyscypliną i ludźmi o podobnych zainteresowaniach.

Jak wskazują zestawienia liczbowe⁴, Olimpiada Literatury i Języka Polskiego jako impreza o zasięgu ogólnopolskim spełniła oczekiwania jej organizatorów. Mimo obserwowanych trudności (by wymienić najbardziej dotkliwe: niedoinformowanie szkół, co powoduje, że wciąż jeszcze wiele ich nie zgłasza swoich kandydatów do udziału w zawodach⁵, kłopoty w dostarczeniu do typowanych lektur, zawyżanie ocen w eliminacjach wewnętrznych, czego konsekwencją jest duży "odsiew" w eliminacjach okręgowych) zainteresowanie Olimpiadą jest coraz większe, a przygotowanie uczestników – mimo stawianych im wysokich wymagań – wydaje się zadowalające.

Corocznie laureaci Olimpiad podejmują studia na wydziałach humanistycznych uniwersytetów i WSP (najwięcej osób wybiera polonistykę) i – jak dowodzi statystyka i obserwacje – są to słuchacze przygotowani znacznie lepiej niż ci, którzy przez zawody nie przeszli, aktywnie uczestniczący w pracy wyższych uczelni i w życiu naukowym dyscypliny.

¹ Szczegółowe informacje o zasadach organizacyjno-formalnych i przebiegu Olimpiad I–VI podają artykuły: A. Szlązakowej publikowane w "Polonistyce" 1971, nr 5; 1972, nr 6; 1973, nr 6; 1974, nr 6; 1975, nr 6; 1976, nr 6. Omówienie VII Olimpiady zawiera artykuł K. Cieślak, "Biuletyn Polonistyczny" 1977, z. 4. Por. ponadto artykuł ogólny A. Piorunowej, "Sześć lat Olimpiady Literatury i Języka Polskiego", "Biuletyn Polonistyczny" 1976, z. 3.

² Orientację w zakresie profilu tematycznego i problematyki wymaganej od kandydatów daje opublikowane w artykule A. Piorunowej zestawienie zagadnień z zawodów ogólnopolskich Olimpiad I–VI.

³ Począwszy od IV Olimpiady, trzeci - centralny - etap eliminacji przebiega podobnie jak poprzednio, w formie pracy pisemnej i odpowiedzi ustnej. Praca pisemna obejmuje: a) wypracowanie na jeden z dwóch tematów do wyboru albo b) przeprowadzenie analizy porównawczej dwóch tekstów poetyckich, również wybranych spośród dwóch zestawów do wyboru. Egzamin ustny polega na obszernej wypowiedzi na dwa - wybrane przez kandydata spośród opracowanych i wcześniej podanych do wiadomości przez Komitet Główny Olimpiady - tematy z zakresu literatury i języka.

⁴ Szczegółowe dane statystyczne podające liczbę uczestników Olimpiad w latach 1971-1976 zamieszcza artykuł A. Piorunowej. W VII Olimpiadzie (1976/1977) w eliminacjach I stopnia uczestniczyło 3061 uczniów; II stopnia - 1133; III stopnia - 90. Dyplom laureata uzyskało 17 zawodników (w tym z I lokatą - 2; II - 6; III - 5; IV - 4).

⁵ W ostatniej Olimpiadzie zgłosiło udział 526 szkół na 892 istniejące u nas licea ogólnokształcące.

Opracowała
mgr Joanna Łuczyńska

MATERIAŁY DO BIBLIOGRAFII INSTYTUTU BADAŃ LITERACKICH

Niniejsze "Materiały do bibliografii" rejestrują informacje o Instytucie Badań Literackich, jakie ukazały się drukiem w latach 1948-1977,

^x Pominięto informacje o składzie osobowym i bieżących zadaniach poszczególnych pracowni, regularnie publikowane w kolejnych zeszytach "Biuletynu Polonistycznego". Nie zarejestrowano także sprawozdań z posiedzeń Rady Naukowej IBL, drukowanych w l. 1954-1958 w "Pamiętniku Literackim", a w l. 1967, 1970-1974, 1976-1977 w "Biuletynie Polonistycznym". Bibliografia sprawozdań z sesji naukowych organizowanych przez IBL jest opublikowana w niniejszym zeszycie na ss. 24-62.